

דף מס' 1 מתוך 18 דפים
צותק מס' 6 מתוך 6 צותקים

ס ר ד י

הכנסת השישית
מושב שלישי

פרוטוקול מס' 127
מישיבת ועדת החוץ והבטחון
ביום ג' ו' בחמוץ תשכ"ח - 2.7.1968 בשעה 10.00

נ כ ח ו:

חברי הנוכחה: ד. הכהן
מ. אונג
א. בן-מליעזר
ד. ברקת
ע. גוברין
י. גרדי
י. חזן
מ. יערי
ג. כהן
ח. לנדאו
י. מרידור
מ. נמיר
י. סרלין
ש. פרס
ח. צדוק
ז. צור
א. דימלס
י. דמל

נ ע ד ר ו:

חברי הנוכחה: י. אלמוגי

ראש הממשלה ל. אשכול
סר א. יפה - מנהל לשכת ראש הממשלה

מוזמנים:

ח. סן מזכירת הנוכחה:

מ. הלנברג

רשמה:

ההתנחלות בשטחים החדשים (המשך הדיון).

סדר-היום:

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ד. הכהן:

ההתנהלות בשאלות החדשים (המשך הדיון)

ע. גוברין:

ברצוני להתעכב על הנחה אחת, שאחז בה חבר-הכנסת חזן, והיא - שעל הממשלה להכריע. לפי הסבב כיום אני שולל את ההנחה הזאת בתכלית השלילה. אנחנו רוצים להגיע לשלום, אבל אני חושש שמחר כיונה טובה אנחנו עלולים להיכשל. היינו, ההצעה שהממשלה צריכה כיום להכריע מה הם גבולות בטוחים ומוסכמים עלולה להכשיל אפשרות של שלום, או שיהיה שלום כזה שלא נובל להסכים לו. אנחנו יודעים שמצרים איננה מוכנה לשום הסכם של שלום כחוב וחתום. לפי מושב ידיעתנו, אין מצרים גורסת חומש שיט בדגל ישראל בהעלה; וענין המיצרים הוא ענין בפני עצמו הראוי לדיון מיוחד. ההבטחה לחומש שיט במיצרים, בעיני אין לה ערך. מצרים איננה מוכנה לשום מב, לפי דבריו של שר החוץ שלנו. יתר על כן, האור הירוק, שנאצר נתן, כביכול, לירדן, נדלק ונכבה מסעם למעם. נאצר הכניס לגלגלי השלום עם ירדן גם מקלן ירושלים. ברגע שירצה - האור הירוק נעלם.

נניח שהממשלה מקבלת את דעתו של חבר-הכנסת חזן. ענין לא ישאר בגדר סוד, ואזו מזמינים לחצים מיוחדים. אני יודע שלחבר-הכנסת חזן יש הערכה אחרת, ולו הערכה היתה נכונה, גם אז אסור לנו לחלל, מפני שלגישוש בינינו ובין ירדן אין עדיין אחיזה של ממש. ברגע שהגישוש הזה אין לו עדיין אחיזה של ממש, וכאשר הממשלה כממשלה מחליטה על הכנייה של שלום, מה פירוש הדבר אז? - פי שמכיר את הערבים, את האטמוספירה שנוצרה סביבנו בארצות שונות, ידידותיות, יודע שפירוש הדבר הוא שמה שהצענו - מונח בכיס. למדתי את זה גם אצל יהודים באיבוד המקצועי. ברגע שאתה מניח את הווייתורים שלך על השולחן בראשית המשא-ומתן - זה גמור. זה דיתור מוחלט.

אני סבור שברגע שהממשלה מחליטה, המדינות הידידותיות רשאיות להבין שמה שהחליטה הממשלה עומד למקח וממכר עם הערבים, ואם כן מדוע לא יהיה לחץ לזרז ולוותר עוד קצת? ואחרי הישיבה הראשונה לוותר עוד קצת. מדוע לא ילחצו עלינו? אני חושש שבחצתו של חבר-הכנסת חזן יש משום הזמנה לחץ עלינו, מיד. זו תהיה התוצאה האובייקטיבית, אם התקבל הצעתו ואם הממשלה אסנה תחליט. אני חושש שקבלת החלטה על-ידי הממשלה, בטרם עת, רק תזיק ותרבה מחלוקת בישראל, כשהמחלוקת עדיין איננה קונקרטית. לו יודעתי שאנחנו עומדים לפני מצב שיש אפשרות של שלום, ואפילו רק עם ירדן - אני נמנה על אלה הסבורים שבאין שלום עם נאצר, השלום למדינת ישראל איננו מובטח - הרי אם היו באים אלי ואומרים לי, שאם כי אני סבור כמי שאני סבור, מבקשים לדעת מה דעתי ביחס לשלום עם ירדן בלבד, ללא מצרים, לפי הנאמים מסויימים שאנחנו יכולים להשיג אותם בשלום עם ירדן - הייתי אומר שאצביע בעד שלום עם ירדן.

אם הממשלה חבוא אלינו ותביד שלאחר גישושים, וגישושים בלבד, יש בידיה הכנייה זו או אחרת, והיא סבורה שלא יהיה עליה לחץ על-ידי המדינות הידידותיות, אני אחיה בעד. זה כאשר תהיה אפשרות כזו. אבל נדמה לי שביום אין אפשרות כזו. אני חוזר ומדגיש, שאני סבור שבלא הסכם עם מצרים - השלום הממשי איננו מובטח. אני סבור שבמצב הנוכחי אין ללחוץ על הממשלה שהיא תחליט עכשיו.

עוד אני חושש, וזה חשש המכריע אצלי, שאם הממשלה תחליט והכריע עכשיו, כמי שלוחץ חבר-הכנסת חזן, ולדעתי לא בצדק, נעורר בכך ידידים ממש ללחוץ עלינו שלא נעמוד על העיקרון של משא-ומתן ישיר. אני חושש שמדינות ידידותיות, אם נקבל את הצעתו של חבר-הכנסת חזן, תלחצנה עלינו לוותר על העיקרון של משא-ומתן ישיר, פנים אל פנים, במה שנוגע לחוסין. הם יתחילו לדבר בשם, ויציעו הצעות שונות של חיוכים וכדומה, ואז יש לחשוש שהשלום יתפוצץ עוד לפני שהתחיל.

לאחר האינפורמציה שמסר לנו ראש-הממשלה ביחס לנעשה בירושלים, אני סבור שיש צורך לאזור הרבה כוח, כדי שנתחל מסב בירושלים, כדי שב"אקונומיסט", שאין הוא עתון אוחד לנו, לא ייכתבו דברים כבגון, שהיהודים מרבים לדבר, אבל אינם מרבים לעשות. דברים מסוג זה שמענו גם מהשגריר רבין, שהאמריקאים טענו כלמיו. יתר על כן, צריך לזכור שלאמריקה יש עמדה מיוחדת לגבי ירושלים. משום כך, עת לעשות ולא עת לדבר בלבד.

ה. לנדאון:

נראה לי שהנקודה המרכזית בשאלת ההתנהלות היא בעיית יהודה ושומרון. לגבי דמה-הגולן אין ויכוחים רבים. אולי מ"מ, ברגע האחרון, הציע לזרז, אבל גם הם לא סבורים שצריך לעזוב את הדמה לחלוטין. לגבי סיני - הבעיה היא צבאית, ואני רוצה לקוות שהניסוח הבטחוני יכריע גם לגבי מעולות פיהוה שונות. אם כן, הבעיה המרכזית היא יהודה ושומרון.

ה. לנדאוו:

אני רוצה להתייחס לשאלה מנקודה ראיה זו:
האם יהודה ושומרון ישארו מבחינתנו בחוקת
חלל ריק? האם נהיה שם כובשים עם הפילוסופיה של אומציה לשלום? או שנתייחס
לבעיית יהודה ושומרון כשהי נקודות ראיה מכריעות? זכותנו ליהודה ושומרון,
והאספקט הבטחוני.

אני חושב שאלה החושבים במושגים של אומציה
הם בעלי אשליה שלא היתה כמותה. היו כאלה שהיו להם אשליות לגבי אפשרות של
הידברות עם הערבים, לפני שלושים - ארבעים שנה. השומר הצעיר האמין שאפשר
להיבדר אהם. יתר על כן, הם דברו אפילו על מדפנה דו-לאומית.

ט. יערי:

ההצעה בדבר מדינה דו-לאומית הועלתה אז
על-ידי כל מנהיגי התנועה הציונית, מלבדכם.

ה. לנדאוו:

הם טענו שלא היו בהכרח אחת אתנו אז.

אני סבור שהפילוסופיה של אומציה לשלום עלולה
להיות אחת המלכודות נבדנו. טוב שהחלטנו לפחות על איחודה של ירושלים והכללת
החוק והמשפט העברי על ירושלים, כי אלמלא כן אולי היה קופץ היום שר בממשלה
אממא וטוען כאילו גזלנו מחוסיין את לב המדינה שלו, ואולי היה מציע גם למסור
לד אח ירושלים. כל הדברים מסוג זה, הנאמרים והנשמעים הם דברים של אומציה
למען השלום, בביכול.

אני חושב שבשטח זה יש להגיע לניחוח קר
ומסקנת. האם יש בכלל סיכוי של שלום איזה שהוא, בעל ערך כלשהו, עם מי
שקרוי ממלכת ירדן. אני סבור שאין לזה כל סיכוי, ואנחנו נדחקים למלכודת
יותר ויותר.

הבה נראה את המהלך המצרי מבחינה מדינית,
אשר לאחרונה מדברים על ביצוע החלטת מועצת הבטחון. השאלה היא אם הם יחירו
לחוסיין ללכת למשא ומתן ישיר אתנו, אם לא. אני סבור שהם יאמרו לחוסיין
לעשות את ההרגיל הזה, דחיינו, לבוא לשולחן המשא-ומתן הישיר עם ישראל. הם
מעודדים כל הזמן להרגיל זה על-ידי שרים בישראל. היתכן קונטרונסציה שלמען
מיסטיקה של שלום. יחיו אנשים אצלנו מוכנים לווייתורים בלי סיכוי לשלום. כי
נסיגה או הסכמה ממשלה ישראל לנסיגה משטח מסויים קובע מראש את הנסיגה משטחים
אחרים, מחזיתה אחרות עם ממשלות אחרות אשר לעה עתה לא רוצה ללכת למשא-ומתן
אתנו.

השאלה של התנחלות, ברבע זה, היא לדאגה לבעיית
הקיום הבטחוני שלנו בעתיד. יש למלא את החלל הריק ביהודה ושומרון. יש לסיים
את התמונה שאנחנו כובשים כאן. יש לקבוע בשטחים אלה נוכחות, ולא רק צבאית,
אלא נוכחות אזרחית.

מפעם למפעם נשמעות מהמחנה הערבי דעות, שאני
סבור שהן הדעות המוסמכות ביותר. לדוגמה, לפני כשלושה חודשים דיבר הייכל
על מפה אסטרטגית יותר ויותר, הדרושה לערבים. ברור מה פירושה של מפה אסטרטגית
נוחה יותר וטובה יותר לערבים - חזרה לבסיסי תוקפנות. לאחרונה הוא מדבר כבר
על אפשרות להכוח בבטן הבקבוק הישראלי, זאת אומרת, יהודה ושומרון. כלומר,
הצורך והכרח שערבים יחזרו ליהודה ושומרון. את הדברים האלה צריך לראות
כמות שהם, ללא אופציה וללא אשליות, אלא יש לראות את המגמה הערבית כפי שהיא,
אח רצונם של הערבים לחדש מלחמה. בעיקר כאשר מדובר על חוסיין, שאפילו יחזום
על שלום - הוא לא בעל-בית. מכל מקום, יש לגמור עם התמונה הקיימת, ובידינו
לנצל את ההקופה עכשיו.

אין לי ספק ששלום ייקבע על-ידי בטחון, ולא
להיפרך. השלום יבוא רק אם וכאשר הערבים ישוכנעו שאין להם סיכוי כלשהו
להכניע את ישראל מבחינה צבאית - לפני כן לא יהיה שלום.

טוב היה, כמובן, לו היתה החלטת מדינית בממשלה,
ואני לא מדבר על החלטת מדינית מבחינה הכרזתית, אלא תפכך החלטת ללא מוסבי,
אבל מהחלטת כזו תוסקנה גם מסקנות ממשיות.

אני סבור שיותר לדבר על גבול מדיני וזיקה
היסטורית. הירדן גבולנו. לו היתה החלטת כזו מבחינה פנימית בממשלה, הרי
המסקנות הממשיות המתבקשות מכך הן ביחס להתנחלות. ועכשיו אני שואל בקעה
הירדן ריקה, אין בה ישובים, למת לא מיישבים אותה? לגבי שטח זה לא הוכל
מפ"ם לטעון שגוזלים קרקעות מן הערבים. יתר על כן, דובר כאן על בקעה הירדן
לפני כשישה חודשים וצויין שיש שם שטחים פנויים הניתנים לעיבוד. למה אין
מתחילים שם בפעולה וביצירה עובדות?

ה. לגרמני:
נזקקה לדוגמה את ההתיישבות בחברון. מני
חושב שהתבולצו בעניין מיישוב היהודי בחברון.
מני חושב שלא היה כל צורך במה שקרה. בסופו של דבר הממשלה החליטה בחיוב
והחליט בחיוב, ואם כן, למה הדורך הזאת של סימין סימין?

הממשלה לא החליטה בחיוב. אבל בכון
שהתבולצו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר הבטחון אמר שיש ביטה חיובית לישוב
בחברון. האם אי-אפשר לקבל החלטות צריך

ה. לגרמני:

סיהיה כוח לקבל החלטות.

צריך סיהיה גם כוח לא לקבל החלטות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ה. לגרמני:

בזה הממשלה גילתה, לדעת, כשרון רב.
הבעיה כיום היא בכוח לקבל החלטות. למה
הוויכוח לגבי חברון כאשר יהודים כבר יושבים שם? את ההתקפה הפוליטית
קיבלנו על עצמנו, ולאחר שהיא חלפה אין יוצרים עובדה. מדוע לא תהיה
החלטה ביחס לחברון עליה? - בכון. במקרה כזה השר מלון יצטרך לשנות קו
בתכנית שלו, אבל זה לא נורא. הוא הדין לגבי יריחו. יש צורך אליישוב
וליצור עובדות של מנחנו כאן. צריך לשכוח את תורת המוסציה, אשר לא
תיתן לנו דבר. תורת זו מורידה את המוראל מאלנו ויוצרת בחוץ מיפוז
שמנחנו כובשים ומחכים שהערבים יבואו ומנחנו מוסרים להם שטחים. דרך
זו יוצרת פסיכოזה של נסיבה במדינה, ואינני יודע לשם מה יוצרים פסיכוזה.
מתחילה להיווצר מיטטיקה של נסיבות. כל יום שמנחנו סמורים בקביעת עובדות
יגרום לקשיים רבים יותר. לו למשל ענין ירושלים היה נשמר עד היום,
מני חושב שקבוצת המערערים לגבי קביעת העובדה המורטלית היתה גדולה
יותר. בינתיים נוצרה העובדה. ההבזכה היתה כפי שהיתה, אבל מנחנו יושבים
בירושלים ובדעת הקהל בתקבלה העובדה.

מני סבור, שאם אין רוצים לקבל החלטה
מורטלית כלפי חוץ, יש ליישב בצורה מקסימלית את השטחים ביהודה ובשומרון.
וזו בעיה בטחונית מסדרה ראשונה ביחס לעתידנו.

באחת הישיבות נשאל חבר-הכנסת חזן למה
הוא מתכוון כאשר הוא מדבר על הכרעה בממשלה.

ה. מנצח:

מני סבור שהנושא שמנחנו מדברים עליו
היום הוא הדוגמה הקלאטית לכו שיש צורך לקבוע מיזה שהוא קו בשביל
הפעולה המעשית שמנחנו רוצים לבצע, וזו בעצם השאלה אשר עומדת לפנינו.
אם מיישמו כדור על קביעת תכנית כלפי חוץ, הרי במקרה כזה מתעוררות
הרבה קושיות, אבל אם מדובר על תכנית בשביל הפעולה שלנו, הרי הווכוח
המתנהל כאן הוא הוכחה שיש הכרח לקבוע קו.

מי שמדבר על ארץ-ישראל השלמה צודק
כאשר הוא אומר שיש צורך להתנהל במקומות שונים.

אז צריך לתבוע גם שם הם יתנהלו.

ה. חזן:

ה. מנצח:

אבל מלה הזקקים בעמדת הממשלה האומרת:
לא בחזור לגבולות ה-4 ביובי, אבל גם
גבולות המסקה האש מינם הגבולות הסופיים, הם צריכים לדעת מה הם המקומות
החיוניים עבורנו, ובענין זה צריכה להיות קביעה. הדוגמה של ההתנהלות
בחברון היא הדוגמה הקלאטית למה שעלול לקרות כאשר הדברים אינם קבועים.
יצירת עובדות כאלה ומציאות כזו מכריחה את הממשלה לנקוט עמדה בדבר
שאין היא מעוניינת, וכאן תצוקדה העיקרית. יתר על כן, אמילו מדברים על
עדיפות, דהיינו, על סדר מסויים שיש בו כדי להתקדם באותו כיוון שנרצה
לנו, עדיין לא קבענו ספה, אבל אייבו קווי דרך מה מוקדם ומה מאוחר,
ובזה אמרנו משהו גם לגבי הכיוון הפוליטי, משהו, שלדעתי, הוא הכרחי.

ועדת חו"ב
2.7.68

ס ו ד י

דף מס' 5 מתוך 10 דפים
עותק מס' 6 מתוך 6 עותקים

ס. מונט:

כבר צויין שהעדיפות הראשונה צריכה להינתן לישראלים. במידה שבמחז' יותר בישראלים - יהיה לנו קל יותר לעסוק בנדון הלאומי הפוליטי עלינו. אני סבור שהמסמך המכטימי צריך להיות באותה נקודה שיש לחשוב שלבניה יומעל עלינו לחץ פוליטי חזק. עדיפות שניה הייתה מוסר שיש לתת לאותם מקומות שבחצו צריכים להבטיח אותם, כגון: לטרון, סול-כרם וכדומה. אני סבור שעלינו להתוות לעצמנו לפחות תכנית בצורה כזו.

מה היה הוויכוח ביחס לזכרון? - השאלה שהועלתה אז הייתה אם יתכן מצב שמישהו יקבע תכנית לממשלה ויכפה אותה, שמישהו יקבע עובדה ויכפה על הממשלה להחליט עליה. אני סבור שדבר זה איננו יכול להיות.

ראש הממשלה ל. אשרול:

חבר-הכנסת לנדאו הזכיר את יריחו. הממשלה עדיין לא החליטה אם כן ליישב או לא ליישב, ויש לה בימוקים רבים לכך. יכול להיות שיקומו שלושים, ארבעים או חמישים יהודים וימצאו את הסונדק של רחב ביריחו ויירצו להחזיר אותו. מה צריכה להיות עמדת הממשלה במקרה כזה?

מ. מונט:

אם מישהו יעלה על דעתו מחשבה כזו, יש צורך שיטנה מקודם לממשלה.

ראש הממשלה:

ומה יהיה אם הוא לא יטנה אל הממשלה?

לא צריך לעזור לו.

ס. מונט:

סדוק, אם כן, שהצמאנים של רחב לא יתייטבו בחל-אביב, לדוגמה?

י. חזן:

יכולה להתעורר גם שאלה אם בכל התנאים, מפילו נחזיר שטחים, ברצה להבטיח לעצמנו דריסת רגל בשטחים, גם במלה שיהיו מחוץ לגבולות המדינה. אני מבין ומקבל את ההנחה שבם בתנאים כאלה שבחזיר שטחים עלינו להבטיח לעצמנו אפשרות להתיישב ולהיות בשטחים אלה.

מ. מונט:

אם כן, אני סבור שיש צורך שיהיה לוח עדיפות, ותממשלה צריכה לכוון את הרוץ הקיים באפיקים שהיא מעוניינת בהם.

י. רמאל:

זאת מוסרת, להתיישב בשטחים שלבניהם אין חילוקי דעות.

מ. מונט:

ברשותכם, מעיר הערה בקשר לחלק הראשון במסגרת הדו"ח שספר לנו ראש הממשלה בשיבה הקודמת. ראש הממשלה מסר לנו דו"ח על שיתותיו עם שר החוץ הרוכני בסועל, לא הבנתי בדיוק מה ברם לכך שראש הממשלה אמר לו שהוא מוכן מהנחת העניינים על-ידי האורה. הייתה מודה אם ראש הממשלה יוכל להבהיר נקודה זו.

ש. סרמ:

נדמה לי שהתנועה האמיתית למען ארץ-ישראל השלמה נערכת בארצות-ערב ולא בישראל. כמי שהעניינים עומדים נדמה לי שכל הוויכוח בקרבנו הוא מלאכותי. אני לא רואה תזוזה אצל הערבים בכיוון של משא-ומתן רציני.

אולי מצד אחד אני מסכים עם ראש הממשלה שאי-אפשר לחלוש את העניין ההתיישבותי מהסבב המדיני הכללי. ההתיישבות היא מכשיר מדיני מטריבה ראשונה. אשר למצב המדיני: נדמה לי שבמחנה צריכים להחליט מהי ועל מה להאבק במדינה מדינית. בשלב זה נדמה לי שיש בקרבנו שביעות רצון של שיתותיו של יארניב קיימת והדיון בסועצת הבטחון נדחה וצריכה זו יש רוח זמן. אני מרשה לעצמי להטיל ספק בכך. רוב חברי הוועדה יודעים בלבם שבמעט בלתי נמצע שהעניין יחזור למועצת הבטחון. ואז אני שואל: מהי טוב שהעניין יחזור למועצת הבטחון? אולי זה יישמע כמדורכס, אבל אני חושב שעכשיו נוח לנו יותר להתבסס עם מועצת הבטחון מאשר בעוד שנה. השנה היא שנת בחירות באמריקה ואמריקה לא תצא נבדנו עולה כיום על הסיכוי שיהיה בעוד שנה.

אז נעמוד לפני אותן בעיות בעוד שנה.

י. חזן:

בשהקבלה החלטת מועצת הבטחון בהודש
נובמבר, שר החוץ, אבא אבן, יצא נגדה.

ש. מרמ:

הוא לא יצא נגדה. הוא הודיע שסמך את
ההחלטה ויעביר אותה לממשלה.

ר. ברקת:

שמענו כאן סקירות בענין זה.

ש. מרמ:

אני שמעתי את הדברים מסיו של שר החוץ.

ר. ברקת:

ש. מרמ:

שמענו את הסקירה והיא ויכוח די ריאליסטי.
על-ידי זה שמלפנים כבר הוא לא נעשה חתול.
על-ידי תיאור החלטת מועצת הבטחון בצבעים ורודים - היא לא נעשת טובה.
ההחלטות שהתקבלו במועצת הבטחון הן החלטות רעות בנושא השלום, הגבולות
והנסיגה. בנושא השלום לא מדובר בהן על שלום בינינו ובין אוצרות ערב,
אלא על שלום במזרח-התיכון. השבריר רבין ציין שהאמריקאים אינם סוכנים
לדבר על חוזה שלום, הם אמנם לא מדברים על חזרה להסכמי שביתת-הנשק, אבל
יחד עם זאת אין הם מדברים על שלום חוזי. בענין הנסיגה, הרי ברור שבנוסח
הצדפות של ההחלטה מדובר על נסיגה לא משטחים, שאלה מהשטחים, עם "ה"
הידיעה, ופאז המצרים מדברים צדפות ואנחנו מדברים אנצליה, ומתייחסים
לענין כאילו יש שתי החלטות של מועצת הבטחון, אלא שיש לדעת שהנוסח
הצדפות קובע לא פחות מהנוסח האנצלי. כאשר אנחנו מדברים על גבולות
מוכרים ובטוחים, אנחנו יודעים את הקונצפציה, שבגולות מוכרים יהיו
בם בטוחים. משאנחנו מדברים על גבולות - אנחנו רואים משה, ואילו
האמריקאים רואים סצב, מגבולות ולא משה.

אני חושב שצריך לשקול מתי כדאי לישראל
להגיד "לא" במועצת הבטחון. אם הדברים יידחו, יש להניח שההיה יותר
הידברות אנצליה-אמריקאית, תהיה סבביליות באמריקה, ואנחנו נמצא את
עצמנו במצב חסור יותר.

אני שואל: האם הערבים המקומיים נשאלו אם
הם סוכנים לנהל משה-ומתן על אחריותם, ללא אישור נמצד וללא הסכמת חוסיין,
ואם הם נשאלו - מה היתה תשובתם? בדברים שלנו ובהידברות שלנו עם אמריקה,
זה הקלף אגב העיקרי שאנחנו יכולים לתת להם בקונטרונטציה בינינו.

אשר להתיישובות: יש סכנה שנחליט למלא החלטות
על הננייר. אני חושש שנחליט להתיישב בחברון וביריחו, והן תהיינה החלטות
מבוצחות, ספני שלא יהיה מי שיבשים אותן. הסקום הראשון שהוא תנאי לצדדי
ישראל, וכל זמן שלא ניישב אותו אין אנחנו נמצאים במצב מדיני נוח, הוא
ירושלים, ולא העיר העתיקה, אלא מה שהוחלט לפרק לסריגה-ישראל. טוב היה
לו אמר היה להכניס 60 - 60 אלף יהודים משעפט עד בית-לחם. לי שב שטחים
אלה ולמלא אותם במהירות עצומה בצריפים ובאחלים. אני מעריך את המאמצים
הנעשים בירושלים, אבל 3,000 יהודים אינם משנים את המצב. אם צריך לקבוע
עובדות, הרי יש לעשות זאת בסביבת ירושלים בראש ובראשונה.

אני בעד התיישובות בחברון וביריחו, אבל לא
עכשיו, לא כל עוד לא יישבנו את ירושלים.

בדרך-כלל, המדיניות של הממשלה בשאלת ההתיישובות,
מתקבלת על דעת. כיצד אני רואה את המפתח? אני רואה חשיבות רבה בגבולותינו
בשרים-א-סייך. אם הוקם שם שדה תעופה, בסיס ומחנה צבאי, הרי מבחינה פוליטית
לא חשוב לנו אם מתיישב שם צבא ההגנה לישראל או ההתיישובות העובדת. אני
חושב שלישוב במקום זה יש חשיבות פוליטית ממדרגה ראשונה. כבר דיברתי
על ירושלים. ואשר לרמת-הגולן: אם הוקמו שם שבעה ישובים, זה דבר גדול,
אבל צריך להכפיל ולשלב את מספרם. העובדה שהורנו לקליה ולנתי-הערבה
יש לה חשיבות ממדרגה ראשונה.

ש. פרס:

מכל מקום, המבחן הסוליטי הוא לבני ירושלים.
אם לא נבנים לירושלים 60 - 70 אלף יהודים,
הבה לא נדבר על נצרת עלית או על חברון עלית. ירושלים היא מרכז שאליו
נשואות עיניהם של בני שלוש דתות. אני לא מודאג מנסיגה ברנע זה, כי
אני-אפשר לסנת כל זמן שהערבים אינם מסכימים לשלום. אפילו ספ"ס איננה
מוכנה לזוז בטעות משלום. אני מציע שממשלת ישראל תחליט שתנאי למשא
ומתן ישיר הוא חוזה שלום. אני מציע שעל כך צבה את הוויכוח, ונצלה
אותו עכשיו בפומבי, ובכריז שכל הסדר אחר איננו מניח את הדעת. מוטב
לזוז להתווכח עם מועצת הכשרון על שלום ולא על תכנון מלון. מוטב להתווכח
עם האמריקאים על שלום אף ולא על גבולות. הוא הדין עם כל העולם - ועכשיו.

אני מנצל הזדמנות זו להעיר: אני נוכח
לדעת שאנחנו קובעים עסרה בדבר אי-הספת הנשק הגרעיני. אני רוצה לציין
שלא הוועדה המצומצמת ולא ועדת החוץ והבטחון קיימו דיונים בענין זה.
בינתיים נישא נאום בשם ישראל. ברצוני להעיר את השומת לבו של יושב-
ראש הוועדה ותשומת לבו של ראש הממשלה, שבין אם אנחנו מסכימים ובין
אם אין אנחנו מסכימים, לדיונים יש ערך רק אם הם מתקיימים בזמן. לפוטס-
דורטם אין ערך.

י. הררי:

יש לנו בוועדה שני ויכוחים, שהם משולבים,
במסכים ומקבילים: ויכוח בשאלת ההסברה
וויכוח ביחס להתנחלות. הוויכוחים בשני נושאים אלה גולשים תמיד לשאלות
מדיניות. כאשר אנחנו רבים על ההסברה, כמעט ואין דבים על ההסברה,
וכאשר הדיון נסב על התנחלות - כמעט ואין מדברים על התנחלות. אם כן,
מוטב שנבהל ויכוח מדיני.

כאשר דנו בענין ההסברה אמרתי מה שמסרתי.
הנוסחה שלי היא, שקודם צריכה להיות מדיניות. המדיניות לא צריכה להיות
כפופה להסברה, אלא יש צורך לקבוע מדיניות ולנסות להסביר אותה. גם שר
החוץ, בעה הדיון על ההסברה, עבר בסוף לענינים מדיניים. יש דושט שהוא
סבור את המדיניות כדי שההסברה תהיה נוחה, אולי הוא לא מרביש בכך, אבל
זה הדושט שמקבל.

אשר להתנחלות: אני-אפשר שאנחנו נביא נחמדים
בענין זה. מה חוסר הסבלנות שלנו בכל הדבר? במשך שנה שלמה אנחנו עומדים
על הגבולות כפי שהם, אם ביותר קשיים ואם בסחוח קשיים. אני מרשה לעצמי
לומר שאילו היו מדברים לנו לפני שנה שכזה יהיה הטוב בעבור שנה, אינני
יודע אם כל אחד היה חותם על כך.

מדברים אל התנחלות. האם אפשר להתנחל בכל
המקומות בהם אחת? התנחלות איננה דבר כה פשוט שאפשר לבצע אותה בלי
שידיוש בכך, אם כי יתכן שאפשר לדבר פחות. האם יש מתנחלים רבים כל
כך, שהכל רוצים לעלות להתנחלות ואילו אנחנו עוזרים בעד? גם ביחס
להתנחלות יש דעות שונות לבני מקומות שונים. יש מקומות שלגביהם אין
חילוקי דעות, שצריך להתנחל בהם. מאידך, יש מקומות שבהם אין חילוקי
דעות, שלא צריך להתנחל בהם. עמק תירדן יגיע תורו. בינתיים יש דברים
קורמים לו.

אני סבור שההתנחלות בחברון היתה דבר סביש.
היתה זו טעולה בצד ממשלת ישראל ולא בצד הערבים. מה היה כאן? באו יהודים
שבקשו לערוך "סדר" במלון מאדק, בלי שהיתה להם כל הבטחה בסחוחית. יש
אנשים אשר תומכים בהתנחלות כזו; אבל אם בממשלה יוחלט שצריכה להיות
התנחלות בחברון, ייעשה הדבר במסעב אחר, ולא כפי שהדבר נעשה.

ביחס לירושלים אין עוררים. כאן צריך להקדיש
מאמצים ומאמצים. אשר לדבריו של חבר-הכנסת לנדאו, שהעיר שטוב שנתקבלה
החלטה ביחס לירושלים. לטי דבריו נמצא, שאם הערבים הגיוניים, הם צריכים
לחשוב שאם ישראל החליטה מה שהחליטה רק לבני ירושלים, הרי כל הזותר
כאילו עומד למקח וממכר.

ח. לנדאו:

אולי הם חושבים כך.

י. הררי:

אילו לא היינו סכריזים, אבל היינו
עושים מה שצריך לעשות, הם היו חושבים

לכאן ולכאן.

אני סבור שעלינו לשנות במקצת את תכנית
התיישבות שלנו. קראתי שהסכנות תישב את חבל הבשור. אינני מוכנה
להתיישבות. יכול להיות שהחבל זה, שהיה חשוב לפני שנה או שנתיים,
ההתיישבות בו כיום נחוצה חשובה, ומוטב להשאיר את הכספים המיועדים
ליישובו - לצרכים אחרים.

אינני מסכים לדעתו של חבר-הכנסת פרס,
שעלינו לדחוק את הקץ. כיום יש במועצת הבטחון חמש מדינות שאינן מכירות
בנו. יותר רע מזה לא יכול להיות.

ז. מרס:

אני לא חושב שהבעיה הן חמש המדינות, אלא
מה תהיה העמדה של ברית-המועצות ואמריקה.

י. הררי:

אני חושב שאנחנו לא צריכים לדחוק את הקץ.
אני סבור שכל שנצליח להרוויח זמן - זה
לסובתנו. יחד עם זאת אנחנו צריכים שיהיה ברור לנו שעלול להגיע הרגע
שנבדיל "לא" למועצת הבטחון, אבל אין אנחנו צריכים לדחוק את הרגע הזה.
אנחנו לא יכולים לקבל את החלטת מועצת הבטחון כהחלטה טובה, אם כי אנחנו
יכולים לקבל אותה בבסיס למשא-ומתן. ואנחנו, ראש הממשלה בשיחתו עם
הנשיא ג'ונסון אמר שהיא תהיה בסיס. בהחלטה זו לא מדובר על משא-ומתן
ופילו אנחנו לא יכולים לוותר, בשום פנים ואופן, על משא ומתן ועל חירות
שלום; אבל קיימות החלטות ועידת הארטום האוסרות לא משא-ומתן, לא הכרה
בישראל, ולא שלום. יתר על כן, נכיה שנביע לשיא ההצלחה ויהיו הסכמים,
אבל אנשי המטה ימשיכו בפעולותיהם, האם נוכל לראות מצב זה כשלום?
אני סבור שאנחנו לא צריכים להיות כל כך צמודים להחלטת של 22 בנובמבר.
כל השבחים לשר החוץ, אשר הצליח לסובב את הדברים עד כה, אבל ברמה לי
שגור קצת צמוד להחלטה, והוא רואה בה כמעט תב"ך. שר החוץ אמנם הודיע
בעצרת שהוא יעביר את ההחלטה לממשלת ישראל, אבל יחד עם זאת נדמה לי
שהממשלה שלנו היתה יותר מדי סרוגה מהחלטה זו. אין ספק שזו ההחלטה
הטובה ביותר שאפשר היה לקבל, אבל היא החלטה רעה.

אין ספק בכך שיביע רגע שיארינו יתפטר,
ואנחנו צריכים להיות מוכנים לכך. מטעם לפעם נדמה לנו, שחנה, הכל אבוד.
מה הבהלה? נלמד מהמשא-ומתן בדבר וייטנאם וקוריאה.

המועצות שלנו באו"ם באות כדי לצפות להשיג
החלטות טובות בכל האפשר, ולא החלטות רעות, אבל על החלטות רעות אנחנו
יכולים לומר "לא". אנחנו נמצאים עדיין בתקופת ה"מרה-לא". בינתיים
אסרנו "לא" רק לגבי ההחלטה שנתקבלה בדבר המצער בירושלים. יש לתנ"ח
שמועצת הבטחון תחשוב וחשקול אם לקבל החלטות שאנחנו עלולים לא לבצע
אותן, ספני שהיא איננה מעוניינת בכשלונות. אנחנו צריכים להתחשב יותר
ולחיות מוכנים לזמנים קשים יותר, שלא יהיו קשים אם נהיה אטיביים
ובטוחים במעשינו, ואם נודיע דברים ברורים ביחס למדיניות שלנו.

ב. ברקת:

אני לא שותף להערכתו של חבר-הכנסת תררי,
שאנחנו מקיימים דיונים כמעט קטקטים.
נכון, כאשר דנים על ההסכרה וכאשר דנים על ההתנחלות בולשים תמיד לעניין
המרכזי, ואני חושב שאין סנוס סכך מפני שבעניין המרכזי אחוזים כל הנושאים
האחרים. עם זאת, אני מבקש לומר שאינני מסכים לדעתו של חבר-הכנסת חזן
לגבי הצורך בהכרעה. אינני יודע מה דוחף אותו לתבוע שתהיה הכרעה כיום.
מבחינת חיצוניות, ההכרעה איננה נחוצה. צדק חבר-הכנסת פרס כאשר ציין
שאין אנחנו עומדים לפני שולחן של משא-ומתן. כאשר נעמוד לפני שולחן
של משא-ומתן, גם אז יהיה עלינו לשקול מתי אנחנו צריכים להכריע, מכל
מקום, לא ברמזית המשא-ומתן, אבל אז יהיה נימוק הגיוני כאשר נאמר שעלינו
לחשוב על הכרעה על סנת שנדע כיצד לנהל את המשא-ומתן. אבל כיום עוד
אין אנחנו יודעים אם ירדן תשב איתנו, ואנחנו בטוחים שמצרים לא תשב איתנו,
אם כן, לשם מה נחוצה הכרעה? האם יש בה כדי להועיל לנו? - אני סבור שלא.

ועדת חו"ב
2.7.68

ס ו ר י

דף מס' 9 מתוך 18 דפים
עותק מס' 6 מתוך 6 עותקים

ד. ברטת:

אין ספק שלהכרעה כיום תהיינה מבטוח
פניטיות, אבל כשתביע השעה להכריע, יהיה
זה משנה אם כדי לשמור על הליכוד הלאומי לא נכריע. במקרה כזה, כדלית
ברירה, אפילו אם הכרעה תביא למכנה של פירוק ממסלת הליכוד הלאומי -
אני מחייב הכרעה. אנחנו רוצים בממסלת הליכוד הלאומי על אף כל הפגמים
שבה. היא איננה מושלמת, אבל היא ממסלה שכלפי העם בישראל ובגולה מייצגת
את רצון העם לאחדות.

ה. חזון:

אם נעמוד בפני הכורח להכריע, האם נצטרך
להכריע?

ו. ברטת:

בהחלט. אני בעד הכרעה בשעה שיהיה צריך
להכריע, ואפילו יהיה הדבר כרוך במכנה של

פירוק ממסלת הליכוד.

התפלאתי על דבריו של חבר-הכנסת מרס. אין
ברצוני להפוך את הדיון הזה לשיחה על מועצת הבטחון. סכל מקום, נדמה לי
שהמער המוצע על-ידי חבר-הכנסת מרס לדחוק את מועצת הבטחון לקבוע עמדה
לגבי הענין שלנו, הוא העיתוי הגרוע ביותר, גם לפי הנימוקים שלו. העובדה
שאנחנו קודמים ערב בחירות באמריקה, היא איננה קובעת. אנשים שהיו בשעתו
באמריקה זוכרים איזה מאמצים רבים וברולים השקיעה אמריקה כדי שתתקבל
ההחלטה שנתקבלה, שאינני רואה אותה כהכרזה בלפור, וראינו את האירועים
של ההשפעה המדינית באותה תקופה, עד הרגע האחרון צריך היה להשתמש באמצעי
לחץ על בראזיל. והיום - נקרא את העתונות האמריקאית ונראה מה מעמדו של
ג'ונסון בממסלה. כל החלטה אשר תתקבל עכשיו על-ידי מועצת הבטחון תהיה
הרבה יותר גרועה מההחלטה שישנה, שאינני חושב שהיא אידיאלית. אני זוכר
מה אמר בזמנו הרוסי, אני זוכר את הנפתולים שלו במועצת הבטחון. הוא עשה
שלוש "טאלטו-טורטנו" במועצת הבטחון עד שהצביע בעד ההצעה, וכאשר הצביע
אמר: עדיין לא הגיע הזמן לקבלת החלטתנו. אבל אינני בטוח אם בטבע כיום
לא יעלה בידי רוסייה הסובייטית להצליח ולהעביר החלטה שהוצע על ידה.

עוד דבר. לרוסים איש שתי אטכולות: אחת ביחס
להסכם שאיננו מחייב הרבה, ויש אטכולה בדבר אנטרטרטציה, שהיא הקובעת
לגבי האז המעשי. איזה ענין יש לנו לחזק מבטנים את האנטרטרטציה הסובייטית
בעוד שיש לנו גם אינטרטרטציה אמריקאית ואינטרטרטציה אנגלית. מה ההבדל
הפוליטי הדוחק אותנו לומר שזה כפיט למשא-ומתן? אני לא חושב שיש בזה
הרבה תועלת.

אשר לענין שאנחנו עוסקים בו: אביד את

הדברים בצורה קצת מודגשת. אני לא גורס התנחלות כאקס מדינני. אם יש
צורך בהתנחלות כאקס בסחובי - אני מחייב אותו. אני מחייב כל ענין בסחובי.
אני מחייב את המעשה בשרט-א-שייך דמת ההשקעות בסיני משום שאלה באים כדי
לבצר את בסחובת של מדינת-ישראל. התנחלות, במידה שהיא התנחלות בסחובית -
אני מחייב אותה, אבל במידה שהתנחלות באה לבטא אקס מדינני, אני חושב שזה
משגה. אני חושב שהיא משנה טכסה בחינות. אנחנו לא זקוקים לאקטים פוליטיים.
יש טבג נתון. המסיפים עכשיו לארץ-ישראל השלמה הם הערבים. אין צורך עכשיו
להטיל בספק ענינים שאולי יוכרעו בעוד כמה זמן. האקס המוליטי יכול רק
ליצור חזית יותר גרובת נגד ישראל. הוא יכול לשמס כנסק תעמולתי אנטי-ישראלי,
והוא עלול לגרום צוק לישראל, אם הכוונה היא על-ידי אקס פוליטי לציין את
מסמותיה של מדינת-ישראל לעתיד.

אני מקבל את דבריו של ראש הממשלה, שצריך

סיהיה לנו כוח גדול מאד שלא להכריע גם בענין זה כרבע.

עוד על ההתנחלות: אני חושש שאנחנו מופעלים

על-ידי מושבי העבר לגבי מציאות שחלי זמנה. אני חושב שהענין של "חומה
וסגול" עוד טועל בתודעתנו, בעוד שהמציאות היא שונה לחלוטין. הענין של
מה יהיו גבולותיה של ישראל לא ייקבע על-ידי כך אם תהיה נקודה התיישבותית
מה או שם, אולי להיסך, ומבחינה פנימית אין ספק שזה יכביד. אם נגיע למצב
שבו נראה אפשרות להשיב חסדו של שלום ומה ושמ תהיה נקודה התיישבות, דעת
הקהל שלנו תכביר על הממשלה את כוח ההכרעה שלה.

אחרת יהיה יותר קל לסבת.

ז. לגדאנו:

אני בעד נסיגה מסוייגת על מנת להגיע
להסדר שלום.

ב. ברקת:

אתה נגד התנחלות מבחינה מדינית. אתה
בעד אי-התנחלות מבחינה מדינית.

א. בן-מליעזר:

לא אמרתי זאת.

ב. ברקת:

אני רוצה לומר עוד: מנחנו מדברים על
התנחלות בכלל, בצורה לגמרי משוחררת מתנאי המציאות. אני לא מוטרף
מהסבב שלנו בערבה, לדוגמה. אני חושב שהערבה חשובה. אני חושב שהערבה
פתוחה לאויב. אני חושב שהערבה כיום סומקרת למעשה. יש שם כמה ישובים
בודדים, שהסבב בהם איננו שפיר מפני אשש להם הרבשה שהם מהווים חזית.
האם מנחנו לא צריכים לחשוב כיצד לבצר נקודות אלה?

אינני חולק על ענין ירושלים. מנחנו
צריכים ליישב בכל מקום שאין עליו חילוקי דעות. אבל בדרך-כלל אני
מוטרף, שמנחנו צריכים לקבוע את המדיניות שלנו לגבי ההתנחלות לא מתוך
רצון או מתוך אמונה שעל-ידי כך מנחנו יוצרים מציאות מדינית חדשה.
אינני מסמין בזה.

חיו"ר ד. הכהן:

חבר-הכנסת ברקת הקל עלי את הסלמכה בדבריו
האחרונים. אין, כמדומני, חילוקי דעות
בוועדה ביחס להתנחלות בטחונים. מנחנו מסקיעים בענין זה עשרות מליונים
לידות בסיני בלבד, וכל זה עלול לא להישאר אצלנו. יתכן שבמקומי הנפט
בלבד נשקיע עשרות מליונים, ועתידם איננו ברור. גם בהתנחלות
בנדרוויל עלולה להתפרק. יש התנחלות בטחונות שעליה אין עוררין, גם
לאחר הסכמי שלום הטובים ביותר. בטלשתינה-א"י ההתנחלות סייעה לנו
רבות לקביעת הגבולות, אלא שאז היתה ספלגה שלגלגה על דונם כאן ודונם
שם, וכיעד מדיני עכשיו מדייטים את זה דווקא. הרונמאות ידועות: כיצד
נקבע הגבול בצמון בגלל מטולה, אלא ההתיישבות בעמק החולה, ישובי חוסה
ומגדל, ספעל רוטנברג בנהריים וכדומה. באותם הימים ההתנחלות קבעה
הרבה, אולם המציאות כיום שונה משהיתה.

כאשר מדברים אצלנו על ההתנחלות הסכרונת
כאילו לשנות את המצב המדיני, טעורר הדבר זעם והדים שאינם מסייעים לנו.
אנו מוצגים בעולם כשואמי סריסוריות. גם ידירים טובים חדלים להאמין לנו.

כמה שנוגע למצב המדיני, דעתי כדעתו של
חבר-הכנסת שמעון פרס. אני סבור שאת ארץ-ישראל השלמה יביאו לנו הערבים.
הם סייעו וצמנו למצב שהיינו נתונים בו כאשר לא הסכימו בזמנו לגבולות
שנקבעו על-ידי האו"ם בשנת 1947, וכאשר לא הסכימו לגבולות של שנת 1948.
הם צמנו לבעיית המליטים כאשר הכריזו שהחזרת המליטים כתושבים נאמנים
למדינת-ישראל לא תקום ולא תהיה, אלא הודיעו שהמליטים יבוצו אלינו
בבחינת טורפדו. הם ימשיכו בקו הזה שלהם גם בשנים הבאות, ובכך יסייעו
לשלטות של ארץ-ישראל.

אם מדברים כיום על ההתנחלות מסוב ההתנחלות
בכטר-עציון - שיש לי אליה סנטימנט - כאילו בכך יש לשנות את הגבולות,
הרי אין אני מסכים לתבחה זו. דרך זו עלולה להוביל לסחשבות ולעורר יצרים
והביעות על החזרת מליטים ערביים לכפריהם שנטשו אותם באותו זמן שהוסלו
הישובים בגוש עציון, ומליטים ערביים אלה כיום בגבולינו.

חברי הוועדה יודעים את דעתי על חוסיין ועל
משא-וסתן עם חוסיין. לא שינית דעתי שאין להאמין לו ואין לסמוך על
סעמדו כסלך. דומה הדבר לאותו רבי, שהיה קצת פילוסוף, וכאשר תלמידיו
בישיבה היו שואלים אותו אם אפשר לדבר עם סתים, הוא היה משיב להם: אפשר,
אלא שהם אינם עונים. במקרה זה, גם אם הוא עונה הוא נחשב כמת. זה המצב
לגבי כל תכנית שלום שלנו הטומנית לחוסיין. מוטב לא לדבר אליו, ועל כל
פנים לא לזוז מהעמדה שכל הסכם צמוד לשלום אמת בגבולות בטוחים וסוטכמים.

היו"ר ד. הכהן:

מכאן אולי תבינו את ביטחון ההתנחלות.
בו בזמן שבוטח שהרבה התנחלויות אפשר לראות
אותן להתנחלויות בטחוניות, מתוך חזקה שאין בהן כדי לקבוע את גבולות
המדינה לעתיד, ועל נקודה זו צריך לעמוד בהסברתנו על ההתנחלות ולהדוף
כל בקורת ודוגמה על שאיפה להרחבת הטריטוריה, הרי ביחס לירושלים אין
חילוקי דעות. ראש הממשלה הביא אמנם לפנינו רשימה מרשימה על הנעשה
בירושלים, אולם אני מוכרח להודות, שהרשימה לא סיפקה אותי, בעיקר מפני
שעיקר הנטל מוטל על הממשלה ולא מנוצלים הכוחות והנופים שמתוך הממשלה.
אני מבין מה הטעם ומה הסיבה שמשרדיהם הראשיים של חברות הביטוח לא
יהיו בירושלים, בייחוד כאשר הקשר הוא בין סוכני הביטוח בערים השונות
והמבוססים באותן ערים, אני למשל, אינני מכיר ואינני מושבו של משרד
הביטוח בתל-אביב, של החברה שבה אני מבטח, אלא אני מכיר את סוכן הביטוח
שלי. אינני מבין מדוע הנהלת חברת החשטל צריכה להיות בחיפה כאשר 80%
של הלקוחות מתגוררים בירושלה מנתניה עד אילת, וכאשר ההחלטות הגדולות הן
בתל-אביב ובאשדוד. הנהלת החברה פירוש הדבר 200 מפתחות או מפילו כמול
סוף, ואני חושב שבהעברתן לא תהיה טעם מעמסה על הממשלה. במקרים אלה,
כאשר מדובר בחברה כבעלות הממשלה, אפשר לתת הוראה ובוזה הענין נגמר.
מפתחות המועברות תוכלנה להתמודד בשם משרדיהם העניינים המסמיים של החברה,
ולא יהיה בכך נטל יסיר על הממשלה. העברתם של אנשי החברה החשטל לא תהרוס
את חיפה, בשם שהעברת עובדי חברת הביטוח "הסנה" או "מביל" לא תהרוס את
תל-אביב. ביחס לירושלים אין חילוקי דעות, וכאן לא יכולים להיות חילוקי
דעות בינינו ובין סר במיר, ראש עיריית תל-אביב, או בינינו ובין ראש
עיריית חיפה, סר אבנר חושב. הם אינם סחוט משרדיים מפני לגבי בעיית
ירושלים. אנחנו עלולים להפסיד במה שנוגע לירושלים, אם לא נפעל פהר
בכל האפשר. שום דמיון אין בין המסד זה להמסד של תל-אביב וחיפה.

אני סביע שבטח את כל הביטח לגבי ירושלים.
סטודנטים, קורסים, מוזיאון וכדומה, אין פירושם התיישבות בירושלים. זה
חומר הולך ובא. אם נסתפק במוזיאון בירושלים, אפשר יהיה אחר-כך לנהל
דין ודברים שיותר לנו לבקר בו, כמו שהיה בזמנו לגבי הכותל המערבי ויתר
המקומות הקדושים. צריך ליישב יהודים בירושלים, והם לא ישובו בה, אלא
אם כן יהיו מוכרחים, מפני שבה ימצאו את פרנסתם. בשאלת ירושלים אין כל
הכרח שנמתין ונחכה לרזבט של עליה מאפריקה או ממרוקו. בשביל ירושלים
יש מצלנו מטיק רזבט בסנים.

ש. טרם:

אני רוצה לתקן: אני לא סביע שישראל תודיע
שהיא דוחה את ההחלטות מועצת הבטחון, אלא

שהשלום הוא הנאי למשא-ומתן.

היו"ר ד. הכהן:

ההחלטה של מועצת הבטחון סיום 22 בנובמבר
בוחנת יסוד לדיון על שלום. כל ההכרזות שלנו
כושחתות על כך שבקבות ההחלטה הזאת אנחנו צריכים לשבת פנים אל פנים עם
הצד השני ולדבר על שלום, ואז גם היה הכרח לקיים דיון בסעיפי ההחלטה.
אבל ביצוע ההחלטות אין ורק על יסוד דיון של שלום באמצעות משא-ומתן ישיר,
עד שנגיע להשגתו לשביעות רצוננו המלא.

ג. כהן:

בדברי חבר-הכנסת פרס, בענין מטרות ושלבי
המשא ומתן לא היה חידוש. אולי הוא לא היה
אז, אבל באחת הישיבות האחרונות, כאשר דובר על שלבי המשא-ומתן, הציע
חבר-הכנסת צדוק להוסיף לארבעת השלבים, שזוהינו על-ידי שר החוץ, תנאי
מפורש, שמדובר במשא-ומתן שסופו להביא לשלום. שר החוץ הסכים לכלול תנאי
זה, והדברים אף נאמרו בו ביום, בהודעתו בכנסת.

בדטה לי שאנחנו עושים לעצמנו מלמכה קלה
כאשר אנחנו מוסיפים שעדיין לא הגיעה שעת ההכרעה. על-ידי-כך אנחנו
מתחמקים מנמכה דברים.

ועדת הו"ב
2.7.68

ס ו ד י
דף מס' 12 סמך 18 דפים
עוהק מס' 6 סמך 6 עותקים

ג. כהן:

אמנם גם אני לא חושב שעלינו לדחוק על הכרעות גדולות, שאלה העלולות לפגוע בקיומה של ממשלת הליכוד, כי למח נכריע הכרעות גדולות כאשר הפרסון לא קיים? אבל יש סוג הכרעות, שהן-אפשר להתחמק מהן, או שהתחמקות גם היא הכרעה. בניה שיש דיון לשלוח כדור גישוש - לפי ביטוי של שר הבטחון - לגבי כל פרסון אפשרי, בצורת תכנית זאת או אחרת, הרי גם כאן נשאלת השאלה: האם אפשר לשלוח את הכדור לפני שהממשלה קבלה החלטות בדיון. גם זו החלטה. שאלה זו מביאה אותנו לשאלה נוספת: תחומי ההתיישובות בשטחים המוחזקים. גם כאן אין סגור מהחלטות מסוימות. עלינו להחליט מהו הסכנה המשותף שיש לגורמים שונים אצלנו. אם נקבע את המינימום המשותף לגבי עתיד השטחים, נמצא שיש כאן הכרעה שמסנה אין הרבה סבירות לכאן או לכאן לגבי ההתיישובות.

הנדיון של חבר-הכנסת פרס לקבוע סולם עדיפויות, שקצב ביצועו תלוי בכוח האדם הטוב, יש גם בו התחמקות. הקביעה ירושלים, שרם-אל-סיר, בגולן - היא יפה, אבל אם אמנם מדובר על סולם עדיפות, ואם מהעוררת רק בעיה של כוח-אדם, יש אולי אפשרות לקבוע תורבויות של קבוצות שישבו במקומות שונים שלהם לא נקבעה עדיפות בסולם של חבר-הכנסת פרס. אני חושב שיש עוד שיקולים היכן יישב כעת, והיכן לא, ואני חושב שגם לחבר-הכנסת פרס יש עוד שיקולים שמחסור במתיישרים, בממשל כניסוק, במלכסות עליהם.

אם מדברים על מדיניות של אופציות טחוחות - ואני בהחלט בעד מדיניות של סמירת כל האופציות טחוחות ולא לפגור שום אופציה להסדר שלום - הרי גם זה דבר שיש לו השפעה על מדיניות ההתיישובות שלנו. כל מי שהוא בעד סמירת אופציות טחוחות יכול להגיד שיש מקומות שאולי לא נתיישוב בהם עכשיו, כי זה עלול לסגור אותן. דבר זה מחזיר אותי לשאלה של המינימום המשותף, ולפי מה שייקבע במינימום משותף זה צריך לפעול לשוב השטחים. דהיינו, אותם שטחים שייקבעו במינימום המשותף על כולנו - צריך ליישב. אולי אין צורך להודיע ברבים על תכניות מדיניות, אבל אין ספק שכלמי פנים יש צורך שדוע מהו המינימום המשותף ונבדיר מה אנחנו רואים במינימום משותף בגולן, בגדה ובסיני. זו שוב דוגמה, להחלטה, שאיננו יכולים יותר לדחותה, כלמי פנים דווקא, אם רוצים לעודד התיישובות. אם משאירים ערפל, יש בכך כדי להשאיר אפשרות לתנועות שונות לפעול לא לפי החלטות הממשלה. אין ברצוני להשאיר ערפל. יש צורך שיהיה ברור, כלמי פנים, מה חושבת ממשלת ישראל על שלבי ההתיישובות, בזיקה לתכניות הפוליטיות שלה, אם כי אינני יכול לשלול גם שיקולים טקטיים.

ד. גורביץ:

האם אתה מבקש לקבוע תכנית פוליטית לא בקשר למשא-ומתן עם הערבים?

ג. כהן:

להיפך. אני מבקש שהתיה תכנית פוליטית ברורה, כלמי פנים, לגבי השאלה מהו המינימום המשותף ומה נשתמע ממנו. אין אני אומר שעלינו להת או לפרסם משהו ברבים כאשר הפרסון עדיין לא נמצא, אבל התכנית הזאת תקבע את מדיניות ההתיישובות שלנו.

אם נשאיר ערפל לגבי תכניות ההתיישובות רק מפני שמסר לנו כוח אדם, יש בכך כדי לאפשר לתנועות ולאנשים שונים לפעול ולעשות לא בהתאם להחלטות הממשלה. יחד עם זאת, אינני פוסל שיקול טקטי, החורג מהמטרות הסופיות או ממדיניות המכנה המשותף, כי יכול ראש הממשלה, שר הבטחון, שר החוץ או שר אחר להציע, שמתיישובות טקטיות בדרום, להקים ישוב בחברון או בשכם, כדי להוכיח לחוסיין שהזמן מועיל לרעתו. זה שיקול טקטי, אבל זה שיקול מוצק ובלבד שממשלת ישראל צריכה לעשות אותו במסגרת המדיניות שלה, מכל מקום, לא יתכן להשאיר ערפל במה שנובע לענין ההתיישובות, רק מפני שיש מחסור בכוח אדם.

ה. צדוק:

אני רוצה להקדים שנים - שלושה משפטים בענין מועצת הבטחון. אני מסכים לדבריו של חבר-הכנסת ברק בענין זה. לו חבר-הכנסת פרס היה אומר לנו שהוא חושב שיש סיכוי שבתקופה שמתוכם עד חודש נובמבר, מועצת הבטחון תקבל החלטה טובה יותר מזו של ה-22 בנובמבר, הייתי אומר שזוהי נבונה, אבל אני מעריך שהחלטה כזו של מועצת הבטחון תהיה ברורה מתחלטה של ה-22 בנובמבר, וזו שלטחוריה עלולה להיות ברורה יותר. אין לנו כל ענין לחישה את התחליף של הדעה תוכנה של החלטה מועצת הבטחון מ-22 בנובמבר. הקו שלנו לבני מועצת הבטחון צריך להיות, לדעתי, השתייה של התחליף הזה עד כמה שאפשר.

אשר להתנחלות: נכון שההתנחלות היא מובקשה של גישה מדינית כללית. אבל כאשר פקדים דיון בנושא זה, צריך לבודד אותו ולקבוע כללים.

יש מי שמדבר על מיניסטרם של אוכלוסיות ומסטיסטרם של שטח. אני גורס מיניסטרם אוכלוסיות, מסטיסטרם בשטח, ומיניסטרם של שני הדברים האלה. לפי גישתי זו, הרי מבחינת הממשלה, כשהיא טרם החליטה על עתידם וגורלם של רבים מהשטחים, היא מוכרחה לבקש מדיניות התנחלות מלקסיבית, שהיא מוגבלת על-ידי שני מיניסטרם: אנשים ואמצעים, והצורך לקבוע כתוצאה מכך עדיפויות. המיניסטר השני הוא המיניסטר המוליטי, שכל זמן שהממשלה לא החליטה לגבי הגורל של חלק מהשטחים - לא יתכן שתעשינה פעולות התיישבות באותם השטחים, שהממשלה טרם קבלה החלטה לגביהם, ואשר בבוא היום בעתיד יכבול את ידיה של הממשלה להחליט החלטה מדינית למי שיקולים מדיניים. זו מוגבלת מדינית על מדיניות ההתיישבות.

אני רוצה להבחין בין התיישבות ובין האחזות בטחוניות. במידה שהחלטנו על שטחים מסויימים, שפבחינתנו הם עתידים להישאר שטחים של מדינת-ישראל, שם צריך לעשות התיישבות. אני מקבל את הנוסחה של חבר-הכנסת ברק בתיקון קל: לא התיישבות במקט מדיני, אלא התיישבות במקט שבא לעצב ולחזק החלטה מדינית, ולהסוך אותה מהחלטה לעובדה מציאותית. זה אומר ירושלים, זה אומר רמת-הגולן, ואני מוכן להוסיף ולומר או חלק מסנה, במידה שזה נחוץ כדי להבטיח את בטחונם של הישובים שלנו. יש להבין שבעתיד הקרוב ביותר נחליט על בקעת הירדן או חלק מסנה. השטחים האחרים, שלגביהם לא הוחלט, שם אני מדבר על האחזות.

י. רמאל:

למה בוונתך כאשר אתה מדבר על ירושלים?

ה. צדוק:

אותה הנדדה של ירושלים כפי שנוסחה למדינת-ישראל.

כאשר אני מדבר על האחזות בטחוניות כוונתי לשטח הנחוץ לבטחונה של ישראל, וזה אומר הקפת ביצורים באותם שטחים, הקפת ביסטים, סלילת כבישים, בניית שדות תעופה, הנחת קווי טים; וזה אומר כל מה שנחוץ לעשות לאורך הרבם הידוע מהברון דרך ירושלים, רמאללה, שכם ג'נין; וזה אומר שרם-אל-שיין, ואני יודע ששם נעשות פעולות. מכל מקום, פירוש הדבר התבצרות בטחוניות בכל השטח האמץ הנתון לשליטתנו, כדי לקיים מבחינה מדינית את הסטטוס קוו, שיתכן שאריך לקיים אותו הרבה שנים.

הצד השווה בדבריהם של חברי הכנסת חזן ולנדאו הוא בכך ששניהם דוחקים את הממשלה להכריע, אם כי כל אחד מהם בכיוון הסוך. חבר-הכנסת חזן רוצה שהממשלה תחליט על אלו שטחים אנחנו מוכנים לוותר.

י. חזן:

בם אתה החלטה בכיוון זה.

ה. צדוק:

אני החלטתי על איזה שטחים אין לוותר, ולא החלטתי על איזה שטחים צריך לוותר. אתה דוחק את הממשלה שתחליט על מה היא מוכנה לוותר, וחבר-הכנסת לנדאו דוחק שהממשלה תחליט על שום שעל אדמה.

ועדת חו"ב
2.7.68

ס ו ד י

דף מס' 13 סחור 18 דמים
עותק מס' 6 סחור 6 עותקים

ה. צדוק:

אני חושב שאסור לנו להחליט רגע אחד לפני שהחלטת הזאת תהיה בחוצה כהחלטה מעשית ולצרכי המשא-ומתן על שלום, ושני טעמים: 1. אינני רואה צורך להקדים מחלוקת פנימית. אני לא ארתע מפניה כשנעמוד בפני הצורך להחליט, אבל אינני רואה צורך להקדים אותה. 2. החלטות כאלה מחליטים לפי התנאים בזמן שהם קיימים. אין אנו צריכים יודעים מתי יהיה הרגע ואין בטחון שהתנאים הקולטיים, הדמוגרפיים ואחרים, כאשר ניקרא להחליט, יהיו אותם התנאים הקיימים כיום.

בדברי קודם דיברתי על התיישבות בשטחים שלגביהם החלטנו תחילה חיובית, שאלה יהיו במדינת-ישראל, ודיברתי על התבצרות בטחונות בכל השטח, ועכשיו ברצוני לומר במפורש מה לא, אני אומר לא התיישבות מזרחית בשטח אשר לגביו עדיין לא החלטנו תחילה שתהא נועד להישאר חלק ממדינת-ישראל. העובדה שהממשלה לא החליטה, מחייבת בשני כיוונים. היא מחייבת, מצד אחד, שלא יתכן להכריז על נכונות להתחזק כל זמן שהממשלה לא החליטה, אבל היא מחייבת גם לא לעשות מעשים אשר מובלים את חומש ההחלטה של הממשלה להחליט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מקשיב לדברים, לשאלות, ולהצעות. חבר-הכנסת לנדאו, למשל, אומר מה שהוא אומר, ואני במשך שבועות וחודשים מתהלך ומחפש משהו שיתן לי תשובה לשאלה איך נסתדר עם עוד מליון ערבים.

א. בן-אליעזר:

ומה יהיה אם הערבים יכפו עלינו את ארץ-ישראל?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז נחשוב מה לעשות. אבל תן לי עכשיו "לסמל" בחבר-הכנסת לנדאו.

אני שואל במפורש וברצינות, בי בדרך-כלל אני יכול "לבלוע" את ארץ-ישראל כולה, לפחות עד לירדן, אני אני רואה לשמוע, בעיקר מאלה אשר רצים לחברון, איך הם חושבים להיות.

ה. לנדאו:

האם שאלה זו של איך נחיה עם הערבים מוצגת לראשונה לפנינו כהזדמנות? לאורך האם המצב כיום גרוע ממה שהיה לפני ארבעים - חמישים שנה? המצב כיום טוב יותר משהיה לפני עשרים, ארבעים או חמישים שנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זו תשובה המסולה כהרס הנשבר.

בזמנו, כשבאנו לישראל היו בה מעט מאד ערבים, והיו כאלה שאמרו שהם במעט צוענים. ישראל היתה מרוביגנית תורכית, שתפוצת חצי-לירה אפשר היה לרכוש אותה ולהישאר בישראל, כמו שאני נשמרת בה וכמו שנשארו בה רבים אחרים כמוני ומסכנו ואסרנו "על אבא אללה". ואולי זה הובר הגדול - אי-הידיעה, כמו שגורג היה לוטר רמז המנוח; אבל כיום אין זו תשובה טכני שקיימת מדינת-ישראל ומסכני שיש 13 מדינות ערב, ומסכני שיש מוסלמים ויש מעצמות, ומסכני שממחורי הערבים עומדת ותעמוד מעצמה גדולה, ומסכני שמאז ימי התורכים נהרגו ונרצחו שישה מליונים יהודים, שאולי היו אלמנט ראשון לעליה, אם כי יתכן שהם המצב במקומות מושבותיהם היה טוב יותר מהם לא היו עולים. אבל הם היו - ואינם. יתר על כן, שישה מליון אלה יכולים היו להתרבות ולהגיע כיום ל-10 מליון. במשך השנים הוצאנו וקיבצנו את כל היהודים מארצות יפועאל, וכיום אנחנו מסתובבים כחתול ליד כר השפנת סביב יהדות השמע.

רק עכשיו נפגשתי עם שני יהודים, אנשי "אגודת ישראל", אחד מהם רב, איש בעים מאד, שמיטר לי שיש להם מדיניות לקבוצות. אין ספק, זה יפה מאד. אבל אני מתהלך ומחפש, האם יש אנשים שהיו מועלים בישראל? אני יודע שיש בינינו כאלה החושבים שאנחנו הולכים לקראת עולם שהוא כולו כפתור - יושב אדם ולוחץ על כפתור, ומפעיל. ואין אני מדיבר דווקא על הקלאות, אלא על תעשייה. כאשר מדברים על חברון עליה, אני שואל: מי יעשה אותה?

דף מס' 14 מתוך 18 דפים
צותק מס' 6 מתוך 6 צותקים

ס ו ד י

ועדת חו"ב
2.7.68

ראש הממשלה ל. אשרול:
באשר החזיק את עזה במסגרת של ביטוי
במשך עשרים שנה. בזמן השלטון במצרי
היתה רצועה עזה מכלאה, ואולי יהיה מי שיגיד שאנחנו יכולים להמשיך
ולהחזיק בשטחים עוד חמש - שש שנים, ואולי כעבור אותן שנים ייפאז
מחרון. אבל אם אנחנו יושבים יחד בממשלה ויחד כאן, אנחנו חייבים לתת
תשובה אחד לשני: מה נעשה עם מליון ערבים, שנוספים אליהם ושהם מתרבים,
ושריבויים הוא כפליים מהריבוי אצלנו, וזה אחרי מלחמות שהיו בתוך ואחרי
שעריבים עזבו את הארץ. מישהו עלול לטעון שאנחנו נרשנו אותם, אבל אני
טוען שאנחנו לא נרשנו. יכול להיות שאם תהיה עוד מלחמה ונפוצין מאד
את שכם יברחו עוד ערבים, אם זו התכנית - זה דבר אחר. אבל אני מוסר,
שלי אין תשובה. ואני מרשה לעצמי לומר שלחבר-הכנסת לנדאו גם-כן
חסרה התשובה, חסרה לו התשובה בלב.

ח. לנדאו: יש תשובה. אין טעלמים מן הבקיה הזאת.

ראש הממשלה ל. אשרול:
אני עדיין לא שמעתי את התשובה, או שאני
חי בידה, או שמדברים בלחש מפני שאולי
סתביישים להגיד את הדברים בקול רם.

ח. לנדאו: לא סתביישים.

ראש הממשלה ל. אשרול:
אני מוכן להמשיך את דברי ולטעון את
התשובה ביחס למליון ערבים.

אני אמרתי, ודומני שלא הייתי היחיד
בממשלה, שבבול הבטחון הוא מירדן. מה יהיה בתוך זה - אני עדיין אינני
יודע. אני יודע שיש רצועות שונות.

המצב כיום הוא כזה שמימורה ומשומרון,
או אמרית, כמעט נחללה ההגירה. יכול להיות שאם נתחיל להפצין מהשטים
הכחולים - אולי יברחו. מעזה עדיין יוצאים, והמספרים יורדים ועולים.
גם פירושלים יוצאים למעמים תלמיד או שני תלמידים, ומעזה - כ-600 לשבוע.
עשיתי חישוב ומצאתי שהגידול הטבעי בעזה, בשנה האחרונה, היה למעלה
ממחצית ממספר היוצאים ממנה. אינני מוסר את הדברים האלה כדי לקנסר
או לרעב, כי סוף סוף אנחנו רוצים את אותו הדבר.

מה, שר הבטחון, חושב אמתאמצא שהמוצבים
יעמדו במקום שיעמדו בסביבות שכם, לאורך כל המצרים, וכי העולם יקבל
את זה. האם יתנו לנו לעמוד עם סנקים על הרי ירושלים, שכם ורמאללה?
יעזור לנו אלהים שנודע להסביר את זה לידידים. אני רוצה לשמוע דברים
ברורים: מה לעשות עם הישוב הצפוף של שכם?

בשמימתי שהבבול הוא ירדן, הרי אין אני
מדבר על כך בפומבי. היתה לי הזדמנות לומר, לא בכנסת, שכל מה שאנחנו
אוסרים בתוך כאלו בכיס, וראיתי את הקריקטורות, שכל מה שאתה מציע -
כאילו תסכמת לתת, והצד השני מסרב לקבל. אני חש, שבמשך השנה הזאת
כל השותפים, כביכול, הקשיחו את לבם. היה זמן שאפשר היה לחשוב שהוסיף
כאילו ניתן לדיבור. פעמים אחדות הוא דיבר על עוד ידוק שהוא קיבל, אבל
כאשר הדברים צריכים להגיע לתכלית, הם נוחים מחודש לתורש. אתם יודעים
שמה ושם יש נמיונות ומאמצים לבוא בדברים.

אני שומע הצעות ותביעות לאתיישוב ביריחו,
אבל אימתי? בשכם, בעמק דותן, בחברון. אני מבין את התביעות, בחברון
יש מערת המכמלה, חוץ מזה שזה ישראל, אבל אמרתי שבמקום הראשון עומדת
עכשיו ירושלים. יושב-ראש הוועדה ציין שהוא שמע כאן ממנס מספרים קרשיטים,
אלא שהוא לא התרשם, והוא מדבר על העברת 200 משפחות של חברת המסמל והסנה,
כאילו אין הוא יתרשם טוב יותר. אבל לאן נעביר אותם? במזרח ירושלים הפקענו
שטחים ועוררנו עלינו רובו גדול, ולא רק מצד הערבים ומצד רופיה, שמהם
לא ניתן היה לצפות למשהו אחר, אלא גם מצד ארצות-הברית. ארצות הברית
לפי שעה לא השתמשה בזכות התווית שלה - ואינני יודע, אם כי פעם שמעתי
משהו, שהמתייע אותי, מצד ג'ונסון, שאמר: אולי נצטרך להשתמש בווסט, אם
כי אינני יודע מהי זה יהיה, אולי אז כבר לא תהיה נשיא. סכל מקום,
ברור לי שאם מחר, מחרתיים או בעוד חצי-שנה נפקיע עוד אדמות - תהיה
בכך רעידת אדמה מדינית.

תעודת חו"ב
2.7.68

ס ר ד י

דף מס' 16 מתוך 18 דפים
עותק מס' 6 מתוך 6 עותקים

ראש הממשלה ל. אשכול:

בדמה לי שכבר סיפרתי כאן שנפלת על הרעיון ועל ההסכמה כאשר ראיתי שיהודים נכנסים לבתים של ערבים, לבתים בלתי-נמורים, אמרתי לטר תמיד, המסוכנת על ענין אכלוסה של ירושלים, שאולי יש כאן סכנה של זהב, ניתן לערבים בסך כדי שיסיימו את בניית בתיהם, והם יעשו חוזי הכירה עם יהודים, לחמש - עשר שנים, ומתי אדם יוצא מבית אם הוא איננו רוצה בכך?

ירושלים של היום, עם 70 אלף ערבים ועם הריכוז שלהם, מעוררת דאגה יותר מאשר לפני חמש שנים.

לפי טעה יש במזרח ירושלים 42 משפחות יהודיות. בירושלים מועסקים כיום 1,500 פועלים לא-יהודים. ג'ורב' סיבוי שאל מה עם הפועלים בשכם. אין לנו ענין שהתורה הסתדרות ערבית.

ש. פרם:

נציח שהממשלה היתה מחליטה שבשנתיים הקרובות כל עליה תופנה רק לירושלים -

האם זה חלום גדול?

י. טרלין:

רוב העולים הם מארצות הברית, וצריך לתת להם תרבות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

והנה, במקום לעבור לירושלים - יצאו צעירים לתכנון, ואנחנו קצת מסובכים. וכי מה אמר היה לעשות? לקחת משורה ולהוציא יהודים מחברון? - רק זה חסר לנו. אולי צריך היה להגיד ליהודים האלה: תעברו לירושלים, גם היא קצת קדושה. אומרים שהרבי מלובביץ' יתן הוראה לבני עדתו לנוח לחברון, ועל כך אמרתי, שאני מבקש שזה לא יהיה, ובקש ממנו להעביר את הישוב לירושלים. אינני מבטל את התכניות השונות לישוב של סטודנטים בירושלים. ירושלים צריכה להיות עיר של לימוד, ותורה, ותרבות. יש להניח שחלק מן הסטודנטים מחוץ-לארץ יאמרו בארץ. למפיר, שר האוצר, יש ידיעות שלענין ירושלים אפשר לגייס אמצעים, בעיקר לדירות ולאוניברסיטה בהר-הצופים. אנשי האוניברסיטה אומרים שיש נכול למספר הזרים שהאוניברסיטה יכולה לקלוט, כדי שהיא לא תאבד את פרצופה, והם מדברים על 25%. כמובן, אפשר שנהפוך את עצמנו לבית-חרושה בשביל סטודנטים בעולם, אלא שאז יש צורך בעם יהודי גדול פי שלוש, כדי שיהיה מי שיתן את האמצעים, וצריך לבנות כלכלה כדי שיהיה סמך לחיות ולא רק להוסיף את היד ולבקש תרומות.

היות ואין לי תשובה, ולא שמעתי תשובה מתקבלת על הדעת כיצד נמחדר עם עוד מליון ערבים, אינני יכול לדבר בקלות על התיישבות במקומות השונים. נשאלת גם השאלה היכן אפשר לעשות הקלואות, ואין אני מדבר על תעסוקה, מפני שאפשר להקים בית-חרושה בכל מקום, אם כי גם אז תתעורר השאלה איזה פועלים יעבדו שם. האבן הוצת סוכנת על לבי והייתי רוצה להתחלק אתכם, והייתי רוצה - ואני אומר את הדברים לא לשם קנטור - לשמוע תשובה האומרת דברים ברורים וטשטשים, שכן אז כך יתחדרו הדברים, ולא רק לגבי עוש שנתיים, כי במשך עוד שנתיים אנחנו יכולים להמשיך ולהחזיק בשטחים באותה צורה שאנחנו מחזיקים בהם, ביחוד אם נזכור שנאצר החזיק בעזה במשך עשרים שנה כמעט. אם כן, כשאין לי תשובה לשאלות המתעוררות אצלי, אני מחפש תשובות אצל אחרים, וכך נולדה אצלי המחשבה, לפני כחצי שנה, על הירדן כגבול בטחון. כוונתי היא לרצועת המים, לרצועת המים המלוחים, שאי-אפשר להשתמש בהם, אלא אם נמצא מים בקידוחים. בלבי אני גוסס ומוכן ללחוץ שהביצורים שלנו יעמדו בשכם, בסיס לאורך הירדן, וכנראה שיש צורך ב-15 קילומטרים של הרים וגבעות, ולתת לערבים פרודור אחד, או שנים או אפילו שלוש, אם ברצונם להיות קשורים לחוסיין.

מתרועעת בי מחשבה גם לגבי הערבים המלשתינאים. אני עובדכם אומר לכם שמהדור לחודש גם הם מכבידים את לבם, אם כי תמיד אמרו: אנחנו נדבר עם המלך. אז, אנחנו נדבר עם נאצר. כשהם חוזרים מהסליחות השונות, פניהם לא כהמול שלום, אבל אולי גם מה ברבע זה לא כולם שווים בחלקים שונים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כאשר חברים באים דוברים שהם מבקשים שלממשלה יהיה קו ברור, הרי הקו הוא ברור על בקורות מסוימות. ביחס לירושלים יש דברים ברורים. ידוע לנו שניתקל בעניין זה בשייטת לא מועטים. חסרים לנו מסומים, וזה כלי אשר נשחק, ובמקום מה שנשחק נשאר ואקום. עם ציטת אין לנו כל התקדמות. אני עדיין ממשיך שנקבל את המאנוסמים, אם כי את ראשי, כל זמן שאין לי ראש אחד, לא אחן. מנחנו מדברים על יצירה עצמית שלנו, אבל אני אומר כאן שהם נצליח לעשות בעצמנו את המנועים, נהיה ברייה בדולים, כי אחרת יהיה עלינו לנסות להשיג את המנוע או בצורת או באסריקה. יהודי אסריקה מזהבים אותנו. אינני מעלה שמנע על הדעת שאסריקה תשים את ידה על הכסף, אם כי עלול לקרות שכסף יהיה סחורה כזו שלא ניתן להוציאו, וגם מה עלינו להיזהר קצת.

יכול להיות שלאורך הדרך נקים עוד

שנים - שלושה ישובים, אם נקרה ונמצא מים.

בירושלים הושקעו כשנה זו קרוב לחצי-מיליארד

לירות.

לא נודע כי בא אל קרבו.

ס. סרלינג:

אתה צודק. להעביר שוטר לירושלים, זה עולה כסף, וצריך להכניסו למסגרת של

ראש הממשלה ל. אשכול:

כסף למחנות, אם לא של זהב.

אני מסכים שצריך להביא עולים לירושלים, אבל יחד אתם צריך להביא גם בית-חרושה, ידע ואנשים, והעשיה איננה מתחילה להעסיק מיד בשמורים על הקמחה. אם מדברים על 30 אלף עולים, יתכן שמהו המקדמאים בתוכם יהיה הרבה יותר גדול מההוצ הפועלים, וגם זו בעיה, אבל צריך לעשות הכל. מכל מקום, ברור שבכוח לא נוכל להושיב יהודים במקום שהם לא ירצו להתיישב בו.

אני שמע שחבר-הכנסת פרס ניסה לתקן

את דבריו, מפני שיש מי שמצפה שנגיד שאין מנחנו רוצים בשליחותו של יארינג.

אומרים שהיוקרה שלנו ירדה, וזה טבעי.

אילו היינו בחובים, מלילה, במצב של "אנדר-דוג", אולי היו גברות אנגליות שופכות דמעות עלינו, וטוב שהמצב איננו כזה.

האם הערבים מוכנים למשא-ומתן? - לפעמים יש רושם שכך. רושם זה פחת בשבועות האחרונים. המלשתינאים, כאשר מדברים אתם, הם אומרים: בלך לחוסיין, או - בלך לנאצר.

יש החלטה ברורה ביחס לירושלים. מדברים

כל כך דוחקים עד שהתחלתי לומר, שיהיה מפילו מחות יפה, העיקר שיבנו, ואפילו יבנו בתים בגובה של 10 - 16 קומות, כי אינני יודע מהי גובה להפיק עוד אדמות. מקומות אחרים - יתכן. אני מודה ומתוודה שעזה מעסיקה אותי יותר משכם. במקרה הטוב ביותר אפילו ישארו בעזה 120 - 125 אלף ערבים, אלה הבעלים בעמם, אם כי יכולים גם לקרות דברים יוצאים מן הכלל, שהשכל המסום איננו רואה אותם כיום. היו לנו מחשבות בקשר להימושים מעבר לימים ומעבר לאוקיינוס, אבל מסתבר שאין ארצות רבות המוכנות לקבל ערבים במספרים רציניים. נציה שאפשר להידבר עם האברונים, עם ג'עברי, שיקם משמחות מעזה, כמובן שזה כסף.

הם שונאים את העזתיים.

א. בן-מליצור:

אבל כסף הם מזהבים. אבל כל מיטת מדמה בהר חברון נסועה יפה ומעובדת, כמו

ראש הממשלה ל. אשכול:

שהערבים יודעים לעבד.

דף מס' 17 מתוך 18 דפים
עותק מס' 6 מתוך 6 עותקים

0 ד י

ועדת חו"ב
2.7.68

ראש הממשלה ל. אשכול:
אני אומר: ברצוני וברצונם ירושלים. לא
היה ויכוח על דעת הכולל, אם כי יכול
להיות ויכוח על מישור אחר. אני, למשל, לא שמחתי על מועצת הקיבוץ
המאוחד בקובייתרה, והייתי יכול לחכות שנים, שלוש, או אפילו חמש
שנים נכבדן זה. יכול להיות שבמקרה זה הוא מקום הקו יהיה כזה או אחר,
ואולי לא. גם על עזה אין ויכוח.

היה זמן שחבר-הכנסת אונא תבע וביקש
שנייטב פליטים, כדי להראות דוגמה שאנחנו יכולים ליישב. קונץ גדול,
נביא אותם לליכוש ונראה שאפשר ליישב, אבל גם זה עולה כסף - 30 -
40 מלף לירות למשפחה.

מ. אונא:
לא דיברתי על יישובם בשטחים שלנו,
דיברתי על יישובם בסביבות שכם.

ראש הממשלה ל. אשכול:
האם יש שם אדמה?

מ. אונא:
יש שם אדמה מסלמית.

ראש הממשלה ל. אשכול:
אתם יודעים כל כך הרבה טודות, שאני
אינני יודע אותם.

י. חזן:
בפרוידור של הירדן יש אדמה. שם אפשר
ליישב פליטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:
האם אתה אומר את זה ברצינות?

י. חזן:
כן.

ראש הממשלה ל. אשכול:
המקילים מדברים על 50 - 60 מלף דונם,
אם נמצא מים.

י. חזן:
אני מדבר על החלק המרכזי.

ראש הממשלה ל. אשכול:
חלקים אחדים התכנון מה ושם.

היות ואני מדבר על הירדן כגבול בסחון,
אין אני טוכן ברבע זה ליישב יהודים. יש לי מנאי. יכול להיות שנקודה
כזו תהיה מטרה לעוד בזוקות. אבל שרצה דווקא על הגבול בין ירדן ובין
ההרים ליישב ערבים? אני צריך את ההרים של המדבר.

י. חזן:
אתה מדבר הלוא על מעבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:
יש עכשיו שני גשרים, ולי לא בא מליכפת
אם יהיו שני גשרים ושלושה - חמישה
קילומטרים ארוחב בשביל כבישים וכדומה. זה דבר אחר. אני יכול לשמור
בין גשר לגשר. כל זה יכול לבוא בחשבון כאשר יהיה ויצור על שלום.

י. חזן:
עדיין לא דיברנו כי לא התחלנו, ולא
התחלנו, כי לא דיברנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:
לא נכון שלא התחלנו עם חוטיין.

הדיון היום נסב על ההתחללות. עובד הקציב
של 33 מליון לירות, וזו רק התחלה, קצה המזלג, ואינני יודע להגיד
כמה יהיה הסכום עד שהפעולות תסתיימנה. אפשר לעשות עכשיו חשבון לפי
יחידה התיישבותית, העולה 30, 40, 50 מלף לירות, והדברים כיום אינם
יכולים להיות כפי שהיו לפני שלוש שנים - ארבעים שנה, מפני שיש מדינה
עם 2,5 מליון תושבים יהודים, ותל-אביב היא כפי שהיא, וחיפה היא
כפי שהיא. שר האוצר לא יכול היה לספק מיד את הסכום של 33 מליון
לירות, ואז באתי ואסרתי: מי אמר ששנה היא 12 חודשים? שנה יכולה
להיות גם של 20 חודש, ואם כן, אפשר לחלק לתקופה זו את הסכום של
33 מליון לירות.

מ. בן-אליעזר:
האם אתה מדבר על דעת הכולל?

ועדת חו"ב
2.7.68

ס ו ר י

דף מס' 18 מתוך 13 דפים
עומק מס' 6 מתוך 6 עומקים

לא רק רמת-הגולן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש לזכור שאנחנו מוגבלים גם באנשים, גם בכסף, ויש לנו סולם עדיפות, וירושלים, מורה ירושלים בוודאי עומדת במקום הראשון, ואינני מדבר על מקרב ירושלים.

עם יארינג אנחנו צריכים להתהלך בכפפות משי, אם כי בוודאי שאין הוא טיפס והוא ירגיש מתי הרגע להמטיק, אבל נשתדל שלפחות לא נצא מהענין הזה נזוקים, כיחוד אנחנו מאחר שהערבים מוכנים עכשיו לכל, גם לזה, וגם לזה, וגם לזה.

סיפורתי כאן על פגישותי עם שר החוץ הרוטני בפועל. חבר-הכנסת אונא אומר שאמרתי שאני מדוכא. אני מדוכא לא ממש. הוא סיפר לי שהוא סיפר לנאצר מה הן טענותינו, ואחר-כך הוא שמע את נאצר, ונראה היה לו שגם נאצר צודק. הוא התחיל להסביר לי מה אומר נאצר. אמרתי לו אז, שאני מדוכא אם זהו המצב, אם כי אנחנו יודעים שנאצר יודע להתאים דיבורו עם כל אחד. הוספתי ואמרתי לאורח: נאצר אומר לך שהוא רוצה בשלום, אבל הוא מציג את הענין בצורה כזו שאין לנו אפשרות לזוז.

בהזדמנות זו אני שואל: איך נוכל להסביר לעולם שמשפחה ערבית יכולה להסתפק בשטח של 12 דונם, בשעה שבישובים שלנו מדברים על 30 דונם לפחות. אנחנו נצטרך להסביר את הדברים לעולם. אני מאמין שכסף ליישובים של הפליטים - ימצא, ולכן אני מדבר על כך שפתרון יכול לבוא במסגרת איזורית.

אינני יודע מהי הדרך הטובה ללכת בה עם ג'ונסון. לפני זמן לא רב, כאשר לחצו עליו בקשר לפנסומים הוא ביקש מורכבה של שישים יום, אם כי אמר בזמנו שהוא יחליט על כך עד סוף השנה, אבל התאריך שלפיו היצגן ההחלטה לא יהיה המועד שבו הוא יחליט, אלא אותו זמן מוקדם יותר של הפגישה בה דובר על אספקת פנסומים. כשהתחלנו ללחוץ עליו הוא דיבר על הודשיים, ואחר-כך נסע. אלה שיש להם קשר אתו אמרו שימחילו ללחוץ עליו. סגב זה מחייב זהירות רבה. אין ספק שעמדתם של הערבים שונה אם הם יודעים שאנחנו מקבלים 50 פנסומים - אם כי עלול להיות שנקבל פחות - המצב הוא אחר אם הערבים יודעים שאנחנו מקבלים פנסומים. המצב הוא מסובך. יש צורך בעצה, בתושיה ובתחבולה, כמו שכבר נאמר "בתחבולה תעשה לך מלחמה". המלחמה שלנו היא לא רק כאשר יוצאים לשדה. אולי יש מקום שבחליט בינינו, שבמסך ההודשיים הקרובים אין לנו מה לוטר לשכנים שלנו. כאשר אנחנו באים ואומרים למלך דברים על ירושלים, הוא אומר שירושלים איננה ענינו, אלא ענינו של העולם המוטלמי; כאשר מדברים על תכנית אלון - תנובתו היא: "שיקחו את הכל". אולי יהיה יחסו שונה כשיתברר לו שאין רצים אחריו.

אני מודה לראש-הממשלה, אם כי אין זה סיכום.

היו"ר ד. הכהן:

הישיבה ננעלה בשעה 13.15.